

A Fővárosi Ítéltábla a Georgi-Földvári-Oláh Ügyvédi Iroda (felperesi jogi képviselő iroda címe; ügyintéző: dr. Földvári Attila ügyvéd) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a Dezső és Társai Ügyvédi Iroda (1011 Budapest, Fő utca 14-18.; ügyintéző: dr. Dezső Attila ügyvéd) által képviselt alperes neve alperes ellen, általános szerződési feltételek érvényességének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Törvényszék 2014. október 6. napján meghozott, 32.G.43.926/2014/5. számú ítélete ellen a felperes részéről 6. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 254.000 (kétszázötvennégyezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a átalakulásával jött létre 2014. február 28. napján.

A beolvadással megszűnt jogelődje a, a, valamint avolt.

A a 2006. július 1. napjától 2008. október 22. napjáig terjedő időszakban a „Kölcsönszerződés annuitásos deviza alapú kölcsönhöz” elnevezésű deviza alapú kölcsönszerződéseiben, a 2007. november 6. napjától a „Kölcsönszerződés lakóingatlan vásárlásra nyújtott annuitásos devizalapú kölcsönhöz” elnevezésű deviza alapú kölcsönszerződéseiben, valamint mindhárom jogelőd takarékszövetkezet 2010. június 11. napjától az „Általános szerződési feltételek fogyasztónak minősülő természetes személy ügyfelekkel kötendő szerződéshez” elnevezésű deviza alapú kölcsönszerződéseiben egységesen, azonos szöveggel olyan kikötéseket alkalmazott, amelyek feljogosították az általános szerződési feltételek alkalmazóját a kölcsön ügyleti kamatának, kezelési költségének, valamint díjainak egyoldalú, az ügyfél számára kedvezőtlen módosítására.

A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy a fenti devizaalapú fogyasztói hitel- és kölcsönszerződésekben alkalmazott, egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó rendelkezések tisztességesek, ezért érvényesek, mivel azok megfelelnek a 2014.

évi XXXVIII. törvény 4. § (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek.

Indítványozta, hogy az elsőfokú bíróság a per tárgyalásának felfüggesztésével egyidejűleg forduljon az Alkotmánybírósághoz, mivel álláspontja szerint a 2014. XXXVIII. törvény nemzetközi szerződésbe, míg a jelen perben alkalmazandó 2/2014. PJE III.1. pontja és a 2014. évi XXXVIII. törvény 1. § (1) bekezdése, 4. § (1) bekezdése, 8. § (4) bekezdése, 11. § (3) bekezdése, továbbá 10. § (1)-(4) bekezdései az Alaptörvénybe ütköznek.

Indítványozta továbbá, hogy az elsőfokú bíróság kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást az Európai Unió Bíróságánál abban a kérdésben, hogy a 2014. XXXVIII. törvény 2/2014. PJE összeegyeztethető-e az Európai Unió jogával.

A kereseti kérelem érdemi indokolásában kiemelte, hogy a perbeli általános szerződési feltételek tisztességességének vizsgálata során nem hagyható figyelmen kívül a kikötés alkalmazása időpontjában hatályos jogi környezet és a hatóságok által nem kifogásolt általános piaci gyakorlat, ugyanis a szerződéses feltétel tisztességtelenségének megítélésekor a szerződés megkötésére vezető minden körülményt és az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel, vagy más szerződésekkel való kapcsolatát is figyelembe kell venni.

Érvelése szerint nem vizsgálható olyan kikötések tisztességessége, amelynek szövege megfelel valamely jogszabály szövegének, vagy amelynek szövegét a felperes a jogszabály előírásainak megfelelően határozta meg.

Álláspontja szerint mindhárom jogelőd takarékszövetkezet perbeli szerződési feltételei - a keresetben részletesen kifejtett okok szerint - eleget tesznek az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, az átláthatóság, a felmondhatóság és a szimmetria elvének.

Az átláthatóság elvének érvényesülésével összefüggésben kiemelte, hogy a vizsgált kikötések megfogalmazásakor nem támasztott olyan követelményt a jogalkotó, ami alapján a fogyasztó terheinek lehetséges alakulását az egyoldalú szerződésmódosítás jogánál meg kellett volna határozni. Véleménye szerint az egyoldalú szerződésmódosítási okokat, a változás mértékét a fogyasztó nyilvános forrásokból papíralapon és a világhálón is nyomon tudta követni.

A szerződéses kikötésekben közérthetően, egyértelműen megjelölt olyan makrogazdasági adatokat, amelyek kedvezőtlen változása esetén az adósra hátrányos kamatemelés alapítható. Utalt arra is, hogy jogelődei a jogszabályi előírásoknak megfelelően 2010. március 1-jétől olyan Árazási Elveket alkalmaztak, amelyek kielégítik a Kúriai döntésben az átláthatósággal kapcsolatban megfogalmazott kritériumokat.

Az alperes a kereset elutasítását és felperes perköltségében marasztalását kérte, mivel álláspontja szerint a per tárgyát képező szerződéses kikötések egyike sem felelt meg - az ellenkérelemben részletesen kifejtettek szerint - maradéktalanul a 2014. évi XXXVIII. törvény 4. § (1) bekezdése szerinti követelményeknek.

Az alperes ellenkérelmének általános indokolása során – többek között – arra hivatkozott,

hogy a tisztességtelen szerződési feltétel fogalma lényegileg nem változott a törvény által szabályozott időszakban. A törvény a Kúria 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében és a 2/2014. PJE döntés 2. pontjába foglalt jogértelmezést tette általános érvényűvé. Az egyoldalú módosítási jog tartalmát jogszabály kimerítően nem szabályozza, így annak tisztességtelensége vizsgálható, míg az egyes szerződések megkötésekor fennálló egyedi körülmények jelen eljárásnak nem képezhetik tárgyát.

Az átláthatóság elvének érvényesülése körében előadta, hogy a kikötések nem felelnek meg a törvényi feltételeknek, ugyanis azokból a fogyasztó a szerződéskötéskor nem ismerhette meg a későbbi többlet kötelezettség indokait, annak mechanizmusát, és lehetséges mértékét sem. A per tárgyává tett kikötések a ténylegesség és arányosság követelményének sem felelnek meg, mert a fogyasztó nem képes felmérni azt, hogy a szerződéses kötelezettségei milyen feltételek bekövetkezése esetén, és milyen mértékben válhatnak terhesebbé.

Az elsőfokú bíróság a tárgyaláson kihirdetett I. sorszámú végzésével elutasította a felperesnek az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntéshozatali eljárásra, valamint az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére és ezzel kapcsolatosan a per tárgyalásának felfüggesztésére irányuló kérelmét.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 500.000 forint + áfa perköltséget.

Ítéletének indokolása szerint a felperesnek az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmeit arra hivatkozással utasította el, hogy jelen kérdéskörben fel sem merülhet az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése, hiszen a felperes nem a közösségi jog értelmezését, hanem annak megállapítását kéri, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek, azzal nem egyeztethető össze. A felperes által megfogalmazott kérdésekben a tagállam, illetőleg a bizottság fordulhat az Európai Bírósághoz; a nemzeti bíróságnak ilyen eljárás kezdeményezésére nincs hatásköre.

A felperesnek az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét azért utasította el, mert a 2/2014. PJE 1. és 3. pontjai jelen perben nem alkalmazhatók, míg a 2. pont, valamint a 2014. évi XXXVIII. törvény 1. § (1) bekezdése, 4. § (1) bekezdése, 8. § (4) bekezdése, 11. § (3) bekezdése és 10. § (1)-(4) bekezdései alaptörvény-ellenességét az alaptörvény és a jogi norma összevetése során nem észlelte. Érvelése szerint végzését külön azért nem indokolta, mert ezzel a bíróság normakontrollt végezne – figyelemmel arra, hogy ebben az esetben meg kellene állapítani, hogy egy adott jogegységi határozat, illetve törvényi rendelkezés nem alaptörvény-ellenes – ugyanakkor alkotmánybírósági normakontrollt csak az Alkotmánybíróság végezhet el.

A kereseti kérelem érdemi vizsgálata körében az elsőfokú bíróság előre bocsátotta, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségének értékelési szempontrendszere (a törvény által érintett 7 elv) az elmúlt tíz évben nem változott, a tisztességtelenség jogi fogalma mind a régi, mind az új Ptk.-ban szabályozásra került. Azonban külön jogszabályi rendelkezés nélkül is akkor tekinthető a magától értetődő, józan ész diktálta elveket betartva a szerződésmódosítási jog kikötése tisztességesnek, ha a szerződés e körben érthetően és egyértelműen fogalmaz, abból a fogyasztó felmérheti, hogy milyen feltételek bekövetkeztek

esetén, milyen mértékben kerül sor további terhek rá történő áthárítására (átláthatóság), a bank is csak azokat a költségnövekedéseket és olyan mértékben hárítsa át a fogyasztóra, amelyek őt is sújtják (ténylegesség és arányosság), illetve a pénzügyi intézmény a rossz üzletpolitikája következményeit ne a vele szerződő fogyasztóval fizettesse meg (objektivitás).

Arra is utalt, hogy bár a 275/2010. (XII. 15.) Kormányrendeletben meghatározott időszakról a tételes megfogalmazás elve teljesül, ha ennek megfelelően kerül meghatározásra az ok-lista, azonban a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése folytán az egyoldalú módosításra vonatkozó kikötést is vizsgálni lehet a többi elv érvényesülése szempontjából. Az egyoldalú módosítási jog kikötésének ugyanis csak egy része az ok-lista, melyhez hozzátartoznak azon rendelkezések is, melyek a módosítás mértékéről és gyakorolhatóságának egyéb feltételeiről rendelkeznek.

Általános jelleggel kitért arra is, hogy az árazási elvek üzleti titkot képeznek és csak a közjogi ellenőrzési rendszernek a megkönnyítését szolgálják. A fogyasztóval kötött szerződés azonban magánjogi jogviszonyt hoz létre, melyre a fogyasztó által meg nem ismerhető, közjogi jelleggel megfogalmazott árazási elvrendszer nem vonatkozik, a magánjogi jogviszony átláthatóságát nem biztosítja.

Megállapította, hogy a által 2006. július 1. és 2008. október 22. napja között, míg a által 2007. november 6. napjától alkalmazott kölcsönszerződési feltételek közül a kölcsön ügyleti kamatának és kezelési költségének egyoldalú csökkentésére (mint módosításra) vonatkozó rendelkezésekre, valamint az értékesítésekre, illetőleg a hiteldíj emelés adós részéről történő el nem fogadása esetére előírt eljárásról szóló kikötésekre a 2014. évi XXXVIII. törvény hatálya nem terjed ki, ezért e körben a keresetet a keresetösségi jog hiányában utasította el.

Álláspontja szerint az ügyleti kamat és kezelési költség egyoldalú emelését lehetővé tevő kikötések nem felelnek meg az átláthatóság elvének, mivel a bankközi hitelkamatok olyan tág rendszerben kerültek meghatározásra, amely alapján nem lehet eldönteni, hogy milyen bankok közötti hitelkamatok, milyen mértékben módosíthatják a kölcsön ügyleti kamatát vagy a kezelési költséget.

A lakossági hitelek kockázati tényezői kapcsán nem ad magyarázatot a feltétel arra, hogy ezen hitelek kockázati tényezőit ki és milyen feltételrendszer alapján állapítja meg.

A takarékszövetkezet forrásköltsége tekintetében pedig semmilyen eligazítást nem ad a kikötés arra nézve, hogy a szövetkezet forrásköltsége milyen elemekből épül fel.

Nem lehet felmérni azt sem, hogy a megjelölt feltételek milyen mérvű módosulása esetén kerülhet sor további terhek fogyasztóra történő áthárítására, azaz mi az a minimális mérték, amelynek bekövetkezése esetén számíthat arra a fogyasztó, hogy további terheket fognak rá áthárítani. Azt sem lehet előre látni (még csak arányaiban sem), hogy több feltétel eltérő irányú és eltérő mértékű változása esetén milyen módon kerül meghatározásra az ügyleti kamat és a kezelési költség, továbbá, hogy az egyes feltételek milyen súllyal esnek latba akkor, amikor a pénzügyi intézmény a kölcsön ügyleti kamatát, avagy a kezelési költséget egyoldalúan növeli. Ezért a felperes a hiteldíj növeléséről a jóhiszeműség követelményébe

ütköző módon, lényegében kontroll nélkül, egyoldalúan dönthet.

A többi elv érvényesülését az elsőfokú bíróság nem vizsgálta, mivel a kereset elutasításához elegendő, ha a kikötések bármelyik elvnek nem felelnek meg.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy mindhárom jogelőd takarékszövetkezet és a felperes mint jogutód által 2010. június 11. napjától azonos szöveggel alkalmazott „Általános szerződési feltételek fogyasztónak minősülő természetes személy ügyfelekkel kötendő szerződéshez” elnevezésű, a deviza alapú kölcsönszerződésekre kiterjedő szabályzat 2.2. pont első bekezdése, és második bekezdésének első része, a **2.3.3. pont** utolsó bekezdése, a 2.5., a 2.6., 2.8., 2.9. és a 2.10. pontjaiba foglalt feltételek nem tartoznak a törvény hatálya alá, mivel a törvényi vélelem ezen kikötések tisztességtelenségére nem terjed ki, így erre vonatkozóan-a felperes perbeli legitimációjának hiányára hivatkozással-elutasította a keresetet.

Az általános szerződési feltételek egyéb kikötéseit vizsgálva azt állapította meg, hogy a kamat-, díj és költségek emelésére vonatkozó szerződési feltételek nem átláthatóak.

A fogyasztó ugyanis nem mérhette fel, és utóbb nem is ellenőrizhette azt, hogy milyen mértékben és milyen körülmények bekövetkezte esetén kerül sor további terhek rá történő áthárítására.

Kifogásolta, hogy a szerződéses feltételrendszer nem határozza meg – az ingatlanfedezet értékében bekövetkezett legalább 10 %-os változás kivételével – azt, hogy mi az a minimális mérték, amelynek bekövetkezte esetén a szerződés módosítható. Ezen kívül a szerződés a rendkívül szerteágazó ok-lista kapcsán a számítás vagy elemzés szempontrendszerét nem adta meg arra nézve, hogy több szerződési feltétel ellenkező irányú, és eltérő mértékű változása esetén a hitelintézet mi alapján fogja módosítani a kamatot, díjat és költséget. Álláspontja szerint az átláthatóság elvét önmagában az sem biztosítja, hogy a szerződési feltétel a költség és a díjak kapcsán a módosítás éves maximális mértékét meghatározta. A fogyasztó számára ugyanis ez még önmagában nem biztosítja azt, hogy számolni tudjon azzal, hogy milyen mértékben fog sor kerülni különböző terhek rá történő áthárítására. Az ok-lista azt sem határozza meg, hogy az abban felsorolt okok a kamat, a díj vagy a költségek egyoldalú növelését teszik-e indokolttá. A hitelintézet által végzett hatásvizsgálat és elemzés semmilyen szempontrendszerre nem került megadásra, így a fogyasztó számára teljesen ellenőrizhetetlenné és előre kiszámíthatatlanná váltak az ilyen irányú egyoldalú módosítások.

Utalt rá, hogy a Magatartási Kódex önmagában nem biztosította az átláthatóság elvének érvényesülésének elvét.

Hivatkozott arra is, hogy a vis maior esetre kikötött szerződésmódosítási feltétel nem csak az átláthatóság, hanem a tételes meghatározás elvének sem felel meg, mivel a teljes ok-lista hiányzik.

Az ítélet ellen annak megváltoztatása és keresetének teljesítése érdekében a felperes terjesztett elő fellebbezést.

Kérte, hogy az ítélet tábla az általa elsőfokú eljárásban megjelölt indokok alapján a per felfüggesztésével egyidejűleg forduljon az Alkotmánybírósághoz, valamint a keresetben foglaltaknak megfelelően kezdeményezze az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását.

Ezzel kapcsolatos fellebbezésében fenntartotta az elsőfokú eljárásban hangoztatott érveit, melyre csupán visszautalt.

Az elsőfokú ítélet indokolásából kiemelve kifogásolta azt a megállapítást, miszerint 2004. óta változatlan a tisztességtelenség vizsgálatának szempontrendszer, ami alapján a felperesnek „magától értetődő, józan ész diktálta” elveket kellett volna betartania.

Álláspontja szerint ezzel szemben az a tény, hogy a Kúria Polgári Kollégiuma e kérdéskörben szükségesnek tartotta vélemény kiadását, később pedig a Kúria eseti ügyben az Európai Unió Bíróságához fordult ezzel összefüggésben egyes kérdések értelmezésével kapcsolatban, valamint az hogy a Kúria teljes kollégiuma fontosnak tartotta a PJE határozat kiadását, és így a joggyakorlatot továbbfejlesztő döntés meghozatalát, nem értelmezhető másként, mint hogy ezen a területen jogalkalmazási eltérések, bizonytalanságok, vitás kérdések voltak.

Értelmezése alapján az elsőfokú bíróság a 2004. óta magától értetődőnek vélt értékelési szempontokat a 2014. évi XXXVIII. törvény visszaható hatályának cáfolatául adta elő, míg véleménye szerint épp a joggyakorlatban e körben mutatkozó bizonytalanság vezetett egyrészt a Kúria 2/2012. PK véleménye, a 2/2014. PJE döntés, majd a törvény megalkotásához. Mindez pedig a törvény visszaható hatályát, s így alaptörvény-ellenességét támasztja alá.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az Árazási Elveket nem vette figyelembe döntésénél, holott – érvelésével ellentétben – azok az 1996. évi CXII. törvény (rég. Hpt.) 2010. január 1. napjától hatályos 210. §-a szerint a fogyasztóval kötött kölcsönszerződés alapján a jogviszony részévé váltak. Az árazási elvek konjunktív feltételét képezik az egyoldalú szerződésmódosítás gyakorlásának.

A jogszabály meghatározta az árazási elvek kötelező tartalmi elemeit, ezért a megfelelően megfogalmazott árazási elvek kielégítik a ténylegesség és arányosság, a szimmetria, valamint a kihatással bíró ok-okozati feltételek elemzésével az átláthatóság elvét.

Arra is utalt, hogy nem róható fel a felperesnek, hogy az alperes olyan szabályozást alkotott, ami szerint az árazási elveket nem a fogyasztóval, hanem a felügyelettel kell ismertetni.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság annak ellenére, hogy megfelelőnek és átláthatónak találta azt a szerződési kikötést, amely a fedezeti ingatlan értékének 10%-os változására tekintettel lehetővé teszi a szerződésmódosítást, e vonatkozásban még sem adott helyt a keresetnek.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására és a felperes perköltségben marasztalására irányult.

Az elsőfokú eljárásban kifejtett indokaira hivatkozással továbbra is ellenezte az Európai bíróság előzetes döntéshozatali eljárására, illetve az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére vonatkozó felperesi kérelmek teljesítését.

Osztotta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy a szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálata során a bíróságok által alkalmazandó szempontrendszerben lényegében hosszú ideje nem történt változás, ezért a visszaható hatályú jogalkotásra utaló felperesi állítás értelmezhetetlen.

Ezzel kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a jogalkotó lényegében nem tett mást, mint jogszabályi szintre emelte a Kúria által a régi Ptk.209.§.(1)bekezdésének-mint generálklauzulának-értelmezése alapján a 2/2012 PK. vélemény 6.pontjában, valamint a 2/2014 PJE határozat 2.pontjában a jogértelmezés eredményeként lefektetett, majd megerősített elveket.

Egyetértett az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtett azon állásponttal is, hogy a felperes részéről hangoztatott árazási elvek nem váltak a kölcsönszerződés részévé, azok nem tekinthetők az ügyfelek irányában tett szerződéses elköteleződésnek, mint ahogy nem minősülnek a fogyasztó számára olyan végrehajtható szabályoknak sem, amelyek megsértése esetén a fogyasztó jogi lépéseket tehetne a pénzügyi intézménnyel szemben. Az árazási elvek ugyanis olyan belső szabályzatnak minősülnek, amelyre a Hpt. ágazati, igazgatási jellegű szabályai vonatkoznak.

Utalt rá, hogy az Árazási elvek vizsgálatának kérdése a Hpt. vonatkozó előírásainak 2010. január 1-jei hatályba lépése előtti szerződések esetén fel sem merül, hiszen ilyen belső szabállyal a pénzintézetek akkor még nem is rendelkeztek.

Arra is utalt, hogy önmagában az a tény, hogy a Hpt. előírta, miszerint a szimmetria elvét az árazási elvek között szerepeltetni kell, nem jelenti azt, hogy ez az elv jogszabály alapján automatikusan érvényesül külön kikötés hiányában is.

Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság közvetlenül sem mondta ki, hogy az ingatlanfedezet értékében bekövetkezett 10%-os változás olyan feltétel, amely tisztességes módon ad okot egyoldalú hiteldíj módosításra. Értelmezése szerint az elsőfokú bíróság csak azt akarta kifejezni, hogy a felperes által alkalmazott ok-listában lévő további tényezők esetén semmilyen mértéket nem állapított meg a felperes a szerződésmódosítás lehetséges okaként, holott az szükséges lett volna.

Álláspontja szerint az idézett - kivételként megjelölt- kikötés egyébként sem felel meg az átláthatóság elvének, mivel az alapján a fogyasztó nem tudta megállapítani, hogy a feltétel bekövetkezése esetén milyen mértékű többletterh hárulhat rá.

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt fellebbezés hiányában első fokon jogerőre emelkedett része, ezért a Fővárosi Ítéltábla az ítéletet teljes terjedelemben vizsgálta felül /Pp. 228. § (4) bekezdés/.

A felperes fellebbezése megalapozatlan.

A felperes a másodfokú eljárásban is előterjesztette az alkotmánybíróági és az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése, valamint a per tárgyalásának felfüggesztése iránti indítványait, ezért az ítéletábrának az érdemi döntéshozatal előtt arról kellett határoznia, hogy teljesíti-e a felperes indítványait, vagy mellőzi azok teljesítését.

Az Alkotmánybíróaságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 25. § (1) bekezdése szerint, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvényellenességét észleli, vagy alaptörvényellenességét az Alkotmánybíróaság már megállapította – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróaságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvényellenességének megállapítását, illetve az alaptörvényellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.

Az Abtv. 32. § (2) bekezdése kimondja, hogy a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróaság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli.

A Pp. 155/B. § (1) bekezdése értelmében a bíróság az Alkotmánybíróaságnak a jogszabály, jogszabályi rendelkezés, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat alaptörvényellenességének megállapítására, továbbá nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló eljárását az Alkotmánybíróaságról szóló törvényben foglalt szabályok szerint hivatalból vagy kérelemre kezdeményezheti.

Ezekből a törvényi rendelkezésekből az a következtetés vonható le, hogy az alkotmánybíróasági eljárás kezdeményezése a bíróság számára lehetőség, de nem kötelezettség. Ezt a lehetőséget a bíróság hivatalból vagy indítványra akkor veheti igénybe, ha olyan jogszabály alkotmányellenességét vagy nemzetközi szerződésbe ütközését észleli, amely jogszabályt az előtte folyamatban lévő perben alkalmaznia kell.

A 2014. évi XXXVIII. törvényt (a továbbiakban: a Törvény) – ahogy az a Törvény bevezető rendelkezéséből is kitűnik – az Országgyűlés a Kúria 2/2014. számú PJE határozatából származó egyes követelmények érvényre juttatása érdekében alkotta meg. Ebből az következik, hogy a perben a bíróságnak csak a törvényt kell alkalmaznia, a 2/2014. számú PJE határozatot viszont nem. Ezért a PJE határozat esetleges alkotmányellenessége vagy nemzetközi szerződésbe ütközése nem teszi indokolttá az Alkotmánybíróaság eljárásának kezdeményezését.

A felperes az indítványában a Törvény több olyan rendelkezésének az alkotmányellenességét és nemzetközi szerződésbe ütközését is felvetette, amely rendelkezéseket a bíróságnak a perben nem kell alkalmaznia. Ezért ezeknek a törvényi rendelkezéseknek az esetleges alkotmányellenessége vagy nemzetközi szerződésbe ütközése sem teszi indokolttá az Alkotmánybíróaság eljárásának kezdeményezését.

A Törvény perben alkalmazandó rendelkezései alkotmányellenességével és nemzetközi szerződésbe ütközésével kapcsolatos felperesi aggályokat az ítéletábrla nem osztotta a 2004. május 1-jén is már hatályban volt jogszabályi rendelkezésekre és az Alkotmánybíróaság korábbi döntéseire figyelemmel. Ezek részletes kifejtését azonban az ítéletábrla az elsőfokú

bírósággal egyező okból mellőzi. Egyetértett ugyanis az ítéltábla az elsőfokú bírósággal abban – a Legfelsőbb Bíróság a BH 1994. 448. számon közzétett eseti döntésében foglaltakkal egyezően – hogy a bíróság az indítvány elutasításának részletes indokolásával a jogszabály alkotmányosságát értékelné, ez pedig az Alkotmánybíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik. Az alkotmányjogi érvek részletes kifejtése és az indítványozó érveinek megcáfolása nem tartozik a polgári perben eljáró bíróság feladatai közé, az meghaladja a polgári peres eljárás kereteit. Emiatt a bíróság nem köteles tételesen és részletesen megcáfolni az indítványban felhozott alkotmányjogi érveket, a felperes ezzel ellentétes fellebbezési érvelése nem alapos. Mindezekre figyelemmel az ítéltábla is mellőzte az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését. Amennyiben a felperes fenntartja a Törvény és a PJE alkotmányellenességére és nemzetközi szerződésbe ütközésére vonatkozó álláspontját, a perben igénybe vehető jogorvoslatok kimerítése után közvetlenül fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz.

A Pp. 155/A. § (1) bekezdése szerint a bíróság az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását az Európai Közösséget létrehozó Szerződésben foglalt szabályok szerint kezdeményezheti.

Az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (EUMSZ) 267. cikk a) és b) pontja alapján előzetes döntéshozatali eljárás tárgya a Szerződések értelmezése vagy az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése lehet.

A felperes annak a kérdésnek a megválaszolása érdekében indítványozta előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, hogy a Törvény indítványban megjelölt rendelkezései összeegyeztethetők-e az Európai Unió jogaival.

Az EUMSZ 267. cikke értelmében nincs lehetőség előzetes döntéshozatali eljárásban annak vizsgálatára, hogy valamelyik tagállam belső joga összeegyeztethető-e az Európai Unió jogaival. Ezért az ítéltábla osztotta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, amely szerint a magyar jog és az Európai Unió jogának összeegyeztethetőségével kapcsolatos kérdések megválaszolása céljából nem szükséges előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése.

Az Európai Unió joga nem fűzi az Európai Központi Bankkal való konzultáció szabályainak esetleges megsértéséhez a szabályok megsértésével elfogadott tagállami jogszabály közjogi érvénytelenségét. A 98/415/EK határozat a konzultáció szabályainak megsértéséhez egyáltalán nem fűz jogkövetkezményt. Az EUMSZ 271. cikk d) pontja (korábban 237. cikkének d) pontja) alapján az Európai Központi Bankot a konzultáció szabályainak megsértése esetén a Bizottságot a szerződés 258. cikke alapján megillető jogok illetik meg. Ez azt jelenti, hogy az Európai Központi Bank a tagállammal szemben kötelezettségszegési eljárást kezdeményezhet az Európai Unió Bíróságánál. Ebből pedig az következik, hogy az Európai Központi Bankkal való konzultáció szabályainak megsértése sem alkotmánybírósi, sem előzetes döntéshozatali eljárásban semmilyen módon nem orvosolható. Ezért az ítéltábla a konzultáció szabályainak megsértése miatt sem találta indokoltnak sem alkotmánybírósi, sem előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntésével az ítéltábla

egyétértett, a döntés ítéletben kifejtett jogi indokait azonban csak részben, az alábbi kiegészítésekkel és pontosításokkal osztotta:

A Törvény 4. § (1) bekezdése szerint az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés – az egyedileg meg tárgyalta feltétel kivételével – tekintettel arra, hogy az nem felel meg:

a) az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének: annak tartalma a fogyasztó számára nem világos, nem érthető;

b) a tételes meghatározás elvének: az egyoldalú szerződésmódosítás feltételei nem tételesen meghatározottak, vagyis az ok-lista hiányzik, vagy van ok-lista, de az csak példálózó jellegű felsorolást tartalmaz;

c) az objektivitás elvének: az egyoldalú módosítás feltételei nem objektív jellegűek, vagyis a fogyasztóval szerződő félnek módja van a feltétel bekövetkeztét előidézni, abban közrehatni, a módosításra okot adó változás mértékét befolyásolni;

d) a ténylegesség és arányosság elvének: az ok-listában meghatározott körülmények ténylegesen nem, vagy nem a körülmények változásának mértékében hatnak a kamatra, költségre, illetve díjra;

e) az átláthatóság elvének: a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására;

f) a felmondhatóság elvének: a szerződésmódosítás bekövetkezése esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát vagy

g) a szimmetria elvének: kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön.

A Törvény ebben a rendelkezésben megdönthető vélelmet állított fel, amely szerint az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés.

A Törvény a vélelem megdöntését különleges perre utalta, és meghatározta a per különleges eljárási szabályait is.

A Törvény értelmében e különleges per tárgya kizárólag a tisztességtelenség vélelmének megdöntése lehet.

A Törvény 11. § (2) és (3) bekezdése meghatározza, hogy a bíróság milyen tartalmú döntést hozhat a Törvény alapján indított perben. Ezeknek a rendelkezéseknek az értelmében a bíróság megállapíthatja a per tárgyává tett kikötések tisztességességét és érvényességét, vagy elutasíthatja a keresetet. Más döntés a Törvény alapján indított perben nem hozható, ezért nincs jogi lehetőség a Törvény 11. § (3) bekezdésében foglaltaktól eltérő döntésre – a kikötést tartalmazó általános szerződési feltétel, illetve az egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget adó kikötés részleges érvényességének vagy érvénytelenségének megállapítására.

A Törvény 11. § (3) bekezdése meghatározza az e bekezdésében körülírt megállapítás iránti

kereset teljesítésének feltételét is. Eszerint a kereset akkor teljesíthető, ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés megfelel a 4. § (1) bekezdés szerinti valamennyi feltételnek. A Törvény 11. § (1) bekezdése értelmében a bíróság kizárólag azt vizsgálhatja, hogy a per tárgyává tett kikötések 4. § (1) bekezdése szerint tisztességesek-e.

Az egyoldalú kamat-, költség- és díjmelést lehetővé tevő szerződési feltétel kapcsán felállított vélelem megdöntése iránt indított perben a bíróság tehát nem vizsgálhatja a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsoroltakon kívül eső feltételt és nem állapíthatja meg a kikötés tisztességességét és érvényességét a Törvény 4. § (1) bekezdésében fel nem sorolt körülményekre vagy jogszabályokra tekintettel. Ezért a kereset teljesíthetősége körében kizárólag az vizsgálható, hogy a per tárgyává tett kikötések eleget tesznek-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt feltételeknek, és nem vizsgálható, hogy a kikötések mennyiben felelnek más jogszabályok rendelkezéseinek.

A Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt feltételek konjunktívák, ami azt jelenti, hogy bármelyik feltétel hiányában a keresetet el kell utasítani. Ennek folytán nincs szükség valamennyi feltétel vizsgálatára akkor, ha valamelyik feltétel hiánya megállapítható.

A Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt feltételek között vannak olyanok, amelyek a kikötés egészére, és vannak olyanok amelyek az ok-listára vonatkoznak. A Törvény 11. § (3) bekezdése alapján a kikötés tisztességessége és érvényessége csak akkor állapítható meg, ha a kikötés a Törvény 4. § (1) bekezdés szerinti valamennyi feltételnek megfelel. Ezért a feltételek fennállását a kikötés egészére, és nem csupán az oklista egyes elemeire vonatkozóan kell vizsgálni. Bármelyik – akár az ok-listára, akár a kikötés más elemére vonatkozó - feltétel fennállásának a hiánya nem csupán az ok-listában szereplő egy vagy több ok, hanem az egész kikötés tisztességtelenségét, és emiatt a kereset elutasítását vonja maga után.

A szerződéskötés során a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettséget, az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező változásból eredő többlet-kötelezettségének indokait, a változás mechanizmusát és annak lehetséges mértékét is.

A fogyasztói szerződésben alkalmazott kikötés tisztességtelenségéhez a Ptk. mindenkor a kikötés érvénytelenségét fűzte. Szerződés teljes vagy részleges érvénytelenségét csak olyan ok válthatja ki, ami már a szerződés megkötésének időpontjában is fennállt. Ebből pedig az következik, hogy a kikötésnek a szerződés megkötésekor kell tisztességesnek lennie – a szerződéskötés időpontjában kell megfelelnie a tisztességesség valamennyi feltételének. A feltételek megvalósulását és az elvek érvényesülését magának a szerződésnek kell garantálnia. A szerződéskötés után bekövetkezett körülmény utóbb nem teheti tisztességesé a szerződéskötéskor tisztességtelen kikötést. Emiatt a felperes megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a tisztességesség egyes feltételeinek a megvalósulását a konkrét kamat-, díj- vagy költségemelést követő, az árazási elvek alapján végzett ellenőrzés biztosíthatja. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy az árazási elvek nem válnak a fogyasztói kölcsönszerződés részévé, azokat a fogyasztó nem ismerheti meg, ezért azok nem befolyásolhatják a fogyasztót a szerződésből eredő kötelezettségek és kockázatok felmérésében.

A szerződés egyoldalú módosítására lehetőséget adó kikötés alkalmazása a pénzüzetek és a pénzügyi szolgáltatók számára jog, de nem kötelezettség. Ezért a pénzüzetek és a pénzügyi szolgáltatók – köztük a felperes is – maguk dönthették el, hogy élnek-e ezzel a joggal vagy nem. A felperes törekedhetett arra, hogy az ügylet előre látható és előre nem látható kockázatait minél szélesebb körben áthárítsa a fogyasztókra. Ennek érdekében maga a felperes határozhatta meg azt, hogy mely okok adhatnak lehetőséget a szerződés egyoldalú módosításával a kamatok, díjak és költségek emelésére, és maga dönthetett arról is, hogy az okokat milyen módon fogalmazza meg, csoportosítja, és milyen részletességgel bontja ki. A kikötésnek azonban minden esetben eleget kell tennie a tisztességesség követelményének; meg kell felelnie a Törvény 4. § (1) bekezdésében rögzített feltételeknek és elveknek. Ha a felperes a szerződés egyoldalú módosítására lehetőséget adó okokat a kikötésben úgy fogalmazta meg, hogy bármely okból nem tudott eleget tenni a tisztességesség feltételeinek, ennek következményeit viselni köteles.

A per tárgyává tett szerződéses kikötések vonatkozásában már a kikötések szövege alapján több, a Törvény 4. § (1) bekezdésében megjelölt elv érvényesülésének a hiánya is szembetűnő volt.

A által 2006. október 1. és 2008. október 22. között, valamint aáltal 2007. november 6-tól, majd a felperes által jogutódként alkalmazott általános szerződési feltételek három okcsoportot jelölnek meg a kamat és a kezelési költség egyoldalú megváltoztatására alapot adó körülményként: a bankközi hitelkamatok, a lakossági hitelek kockázati tényezőinek és a Takarékszövetkezet forrásköltségeinek változását. Ebből a megfogalmazásból nem tűnik ki felismerhetően és egyértelműen, hogy az általánosan megjelölt egyes okcsoportokba sorolható milyen konkrét körülmények válthatják ki a szerződés fogyasztóra hátrányos egyoldalú módosítását. Emiatt ezek a kikötések nem felelnek meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott egyértelműség elvének.

A, a, a által 2010. június 1-jétől, majd a felperes mint jogutód által folyamatosan alkalmazott általános szerződési feltételek részletesebben határozzák meg a szerződés egyoldalú módosítását lehetővé tevő okokat. Az általános szerződési feltételek 2.2.-2.4. pontjaiba foglalt ok-lista – a részletesebb kifejtés ellenére is - szintén általánosságban megfogalmazott okcsoportokat tartalmaz; az okok megfogalmazásból nem tűnik ki felismerhetően és egyértelműen, hogy az általánosan megjelölt egyes okcsoportokba sorolható milyen konkrét körülmények válthatják ki a szerződés fogyasztóra hátrányos egyoldalú módosítását. Emiatt ez a kikötés sem felel meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott egyértelműség elvének.

Az általános szerződési feltételek 2.3.2. pontja szerint az ebben a pontban feltüntetett okok különösen, de nem kizárólagosan teszik lehetővé a szerződés egyoldalú módosítását. Ebből pedig az következik, hogy a szerződés egyoldalú módosítására okot adó körülmények felsorolása nem teljes, hanem csak példálózó jellegű; az ok-listát az általános szerződési feltétel alkalmazója belátása szerint bővítheti. Emiatt a kikötés nem felel meg a Törvény 4. § (1) bekezdés b) pontjában körülírt tételes meghatározás elvének.

A által 2006. október 1. és 2008. október 22. között, valamint a által 2007.

november 6-tól, majd a felperes által jogutódként alkalmazott általános szerződési feltételekből nem tűnik ki, és abból nem állapítható meg, hogy az ok-listában szereplő valamely körülmény bekövetkezése esetén milyen módon – milyen számítás vagy más mechanizmus alkalmazása útján –, illetve milyen mértékben kerülhet sor további terhek fogyasztókra történő áthárítására, a kamat és a kezelési költség emelésére. Ezért ezt a fogyasztók nem láthatták előre. Emiatt az ezekben az általános szerződési feltételekben alkalmazott kikötések nem felelnek meg a Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontjában meghatározott átláthatóság elvének.

A, a, a által 2010. június 1-jétől, majd a felperes mint jogutód által folyamatosan alkalmazott általános szerződési feltételekből sem sem tűnik ki, és abból sem állapítható meg, hogy az ok-listában szereplő valamely körülmény bekövetkezése esetén milyen módon – milyen számítás vagy más mechanizmus alkalmazása útján –, illetve milyen mértékben kerülhet sor a kamat emelésével további terhek fogyasztókra történő áthárítására. Ezért ezt a fogyasztók nem láthatták előre. Az általános szerződési feltételek 2.3.3. (iii) pontja tartalmazza ugyan, hogy a kölcsön fedezetéül szolgáló ingatlan értékében bekövetkezett legalább 10 % mértékű változás okot adhat a kamat egyoldalú megváltoztatására, nem határozza meg azonban azt, hogy az ingatlan értékének változása milyen módon és milyen mértékben teheti terhesebbé a fogyasztó szerződésből eredő kötelezettségeit. A 2.7. pont rögzíti, hogy a kölcsönszerződésben meghatározott költségek és díjak évente maximálisan a KSH által közzétett előző éves fogyasztói árindex mértékében emelhetők. Nem tartalmazza azonban a kikötés azt, hogy az egyes, az ok-listában felsorolt körülményeknek milyen mértékben kell megváltozniuk a költségek és díjak mértékének maximális megemeléséhez, illetve az egyes körülmények változása milyen mértékben vonhatja maga után a költségek és díjak emelkedését a maximális mérték keretén belül. Mindezek miatt ez a kikötés sem felel meg a Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontjában meghatározott átláthatóság elvének.

Figyelemmel arra, hogy a kereset teljesítésének bármelyik feltétel hiány önmagában is akadálya, a további feltételek vizsgálata szükségtelen volt. A további feltételeknek történő megfelelés vagy annak hiánya a kereseti kérelem elbírálása szempontjából nem volt jelentős, mert a kereseti kérelem az egyéb feltételek megvalósulása esetén sem lenne teljesíthető.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest másodfokú perköltség megfizetésére. Az alperest ügyvédi munkadíj címén megillető másodfokú perköltség összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) és (2) bekezdésének alkalmazásával, a felperes képviselőjét ellátó ügyvédek perben kifejtett tényleges tevékenységével arányos, mérsékelt összegben állapította meg.

Budapest, 2014. október 28.

Dr. Lente Sándor s. k.
a tanács elnöke

Dr. Füssy Béla s. k.
előadó bíró

Dr. Szigeti Krisztina s. k.
bíró

A kiadmány hitelül:
Szigeti Krisztina
tisztviselő